

De geschillenregeling anno 2022

**De gedwongen uittreding en uitsluiting
van aandeelhouders in de NV en de BV:
een overzicht van de recente rechtspraak**

Dominique De Marez
Anouk Vantomme

eubelius
advocaten avocats attorneys

1

Inhoud

- Inleiding
- Dwingend ... maar subsidiair
- Geviseerde vennootschappen
- Geviseerde effecten
- Partijen in de geschillenregeling
- Procedure
- Gegronde redenen
- Wederzijdse vorderingen
- Statutaire en conventionele overdrachtsbeperkingen
- Modaliteiten van de overdracht
- Statutaire uittreding en uitsluiting in de BV (en de CV)
- Besluit

2

Inleiding

25 augustus 2022 - De geschillenregeling anno 2022

3

Inleiding

- ingevoerd bij wet van 13 april 1995 tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935
  - ratio legis: duurzame conflictbeslechting tussen aandeelhouders zonder aantasting van de vennootschap
  - geïnspireerd door het Nederlandse recht
  - artikel 190ter: uitsluiting - artikel 190quater: uittreding
  - inwerkingtreding: 1 juli 1996

25 augustus 2022 - De geschillenregeling anno 2022

4

4

Inleiding

- succesvolle procedure
- grondige facelift in het WVV
  - belangrijkste innovaties
    - precisering van het materieel toepassingsgebied
    - precisering van het personeel toepassingsgebied
    - de verduidelijking van de rol van de vennootschap in de procedure
    - de uitbreiding van de materiële bevoegdheid van de Voorzitter tot bepaalde met de geschillenregeling samenhangende geschillen
    - de codificatie van de (Cassatie)rechtspraak inzake de waardering
    - regeling voor bepaalde modaliteiten van de overdracht (concurrentieverbintenissen, zekerheden)

Inleiding

- grondige facelift in het WVV
  - opgenomen in boek 2, titel 7 maar toepassingsgebied beperkt tot (niet-genoteerde) BV en NV – geen afzonderlijke regeling in boek 5 en boek 7
    - Hoofdstuk 1: Toepassingsgebied en algemene bepalingen
    - Hoofdstuk 2: De uitsluiting
    - Hoofdstuk 3: De uittreding
  - inwerkingtreding: 1 mei 2019
    - *“Boek 2, Titel 7, van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen wordt op de dag van de inwerkingtreding van de wet van toepassing op alle in artikel 2:60 van hetzelfde Wetboek bedoelde vennootschappen. De artikelen 334 tot 342, of 635 tot 644 van het Wetboek van vennootschappen blijven evenwel van toepassing op de rechtsvorderingen die werden ingeleid vóór de inwerkingtreding van de wet.”* (artikel 39, §5 Wet invoering WVV)

Inleiding

- grondige facelift in het WVV
  - inwerkingtreding: 1 mei 2019
    - ook voor gegronde reden van vóór de inwerkingtreding
      - Antwerpen 7 januari 2021: *“Inzake de geschillenregeling gelden de nieuwe bepalingen uit het WVV, die onmiddellijk van toepassing zijn vanaf 1 mei 2019, zelfs voor gegronde redenen die reeds bestonden voor de inwerkingtreding.”*
  - voor reeds lopende procedures bleef W.Venn. van toepassing
    - Voorz. Orb. Luik 5 augustus 2019, bevestigd door Luik 18 november 2020

Dwingend ... maar subsidiair

Dwingend ...

- geschillenregeling = dwingend recht
- geen voorafgaande afstand
- verhindert statutaire of conventionele uitsluiting of beperking van de geschillenregeling
  - Gent 23 november 2015: *“Een statutaire regeling staat de uittredingsprocedure echter niet in de weg doordat bij deze procedure de wilsautonomie van de partijen niet aan bod komt. Het recht om uittreding te vorderen is een lidmaatschapsrecht van aandelen. Het instellen van de vordering tot uittreding ex. art. 340 W.Venn. kan niet ontzegd worden aan een vennoot, gelet op het dwingend karakter van de geschillenregeling.”*

Dwingend ...

- Brussel 6 februari 2001: *“In de overeenkomst van 2 april 1990 waarin de vermogensrechtelijke belangen van de echtgenoten worden vastgelegd met het oog op de echtscheiding wordt enkel gesteld dat **appellant gehouden blijft om jaarlijks één aandeel van geïntimeerde over te nemen indien deze hierom vraagt.** Dit beding betreft aldus niet eens de hypothese waarin om uittreding wordt gevraagd wegens gegronde redenen tegen de vennoot op wie deze redenen betrekking hebben. Het kan derhalve hoe dan ook niet aan de toepassing van de wettelijke geschillenregeling in de weg staan.”*
- Brussel 20 april 1999: *“Overwegende dat in de preambule tot het ‘functioneringsakkoord’ dd. 12 februari 1983, dat aan de vennootschapsovereenkomsten tussen de broers Van den Eynde ten grondslag lag, werd voorgeschreven dat ingeval de verhoudingen tussen de vennoten aldus zouden evolueren dat het wezen en de bestaanszekerheid van de N.V. erdoor zouden worden ondermijnd, de meest gerede partij een **arbitrageprocedure** zou op gang brengen. **Overwegende dat met dit beding een geschillenregeling werd voorgeschreven voor het geval het bestaan van de onderneming in het gedrang zou komen; dat het duidelijk de hypothese beoogt waarin de drie broers vennoten wensen te blijven maar hun meningsverschillen niet spontaan kunnen oplossen; dat nu appellant te kennen geeft dat hij de vennootschappen wenst te verlaten, dit beding aan toepassing van artikel 190quater Vennootschappenwet, dat overigens tot het dwingend recht behoort, niet in de weg staat;”***

Dwingend ...

- Vz. Kh. Antwerpen (afd. Turnhout) 27 december 2013: *“Ten onrechte stelt eerste verweerder vervolgens dat – vooraleer de uittredingsvordering kan worden behandeld – zij standpunt dient in te nemen m.b.t. statutaire overdrachtsregeling die door haar in gang werd gezet. Dit is het standpunt dat zij ook in haar eerste conclusie voorhield, m.n. dat de uittrederegeling dient te worden opgeschort in afwachting van de uitputting van de statutaire overdrachtsregeling. Dit standpunt kan echter niet worden bijgetreden. De geschillenregeling is van dwingend recht, zodat de statuten deze niet statutair kunnen uitsluiten. Evenmin kunnen de vennoten op voorhand afstand doen van de toepassing ervan, noch kunnen zij deze beperken of onderwerpen aan meer strikte voorwaarden.”*

... maar subsidiair

- geschillenregeling = *ultimum remedium*
  - Parl.St. Kamer 1989-1990, nr. 1214/5, 3: *“dat het alleszins de bedoeling is de geschillenregeling slechts als een **ultimum remedium** te beschouwen en ze slechts als techniek aan te bieden wanneer tegenstellingen tussen aandeelhouders niet in der minne op te lossen zijn.”*
  - verregaande inmenging eigendomsrecht aandeelhouder + belangrijk ingrijpen in het vennootschapsleven
  - goede trouw als grondslag

... maar subsidiair

- plaats in het arsenaal van maatregelen ter conflictbescherming (zie ook Antwerpen 11 januari 2018)

bijeenroepen AV – vraagrecht
uitoefening individueel onderzoeks- en controlerecht
nietigverklaring besluiten AV /RVB
vennootschapsrechtelijk deskundigenonderzoek
voorlopig bewind
aansprakelijkheidsvordering
bemiddeling
geschillenregeling
ontbinding

... maar subsidiair

- Luik 13 februari 2019: *“Conformément au caractère subsidiaire de l’action en retrait, il convient de vérifier dans quelle mesure il n’existe pas d’autres remèdes moins radicaux qui permettraient de protéger efficacement les intérêts du demandeur (test de proportionnalité).”*
- Voorz. Orb. Gent, afd. Brugge 4 mei 2021: *“De bekleemde aandeelhouder zoekt, als **ultiem redmiddel** zijn finale toevlucht tot de voorzitter van de ondernemingsrechtbank, zitting houdend zoals in kort geding.(...) De **geschillenregeling** is een **ultimum remedium**. Gelet op de het subsidiair karakter komt het toe aan de eiser om aan te tonen dat hij alle vergeefse pogingen heeft ondernomen om het geschil op een andere wijze op te lossen, hetzij dat er geen andere middelen bestaan om het conflict op definitieve wijze te beëindigen of de rechten van eisers te vrijwaren. **Terecht stellen de verwerende partijen dat de eisende partij geenszins de moeite heeft gedaan om alle andere ter beschikking zijnde middelen om tot een oplossing te komen, te gebruiken. De bemiddelingsprocedure in de aandeelhoudersovereenkomst is niet opgestart; zij heeft ontslag als bestuurder en voorzitter van de raad van bestuur gegeven, zodat zij geen invloed op het beleid meer kan ondergaan; zij heeft nagelaten aanwezig te zijn op de laatste vergaderingen. Alhoewel eisende partij de notulen van de voorgaande vergaderingen betwist, gaat zij niet over tot het instellen van enige procedure.”***

... maar subsidiair

- niet absoluut

- Antwerpen 18 oktober 2018: *“Zoals in eerste aanleg benadrukt zij hiertoe opnieuw dat de geschillenregeling slechts een ultieme remedie betreft [...]. Op uitvoerige wijze die het hof bijtreedt en tot de zijn maakt heeft de eerste rechter dit verweer van appellante onderzocht en verworpen. Zij heeft in detail uiteengezet welke actiemiddelen voordien reeds zijn ingezet geweest zonder echt tot resultaten te leiden. [...] Er zijn in deze geen minder drastische maatregelen die nog hadden kunnen genomen worden om tot een effectief einde van het geschil te komen.”*

- verhouding met statutaire of conventionele geschillenbeslechtsmechanismen

- verhouding met de uitsluiting of uittreding lastens het vennootschapsvermogen in de BV

Geviseerde vennootschappen

Geviseerde vennootschappen

- artikel 2:60: niet-genoteerde BV – niet-genoteerde NV
  - “Titel 7 is enkel van toepassing op besloten vennootschappen en naamloze vennootschappen, met uitsluiting van genoteerde vennootschappen.”
- met statutaire zetel in België (artikelen 110 en 111 WIPR)
- verschil met W.Venn.:
  - BVBA, *niet-publieke* NV en *niet-publieke* Comm.VA
  - ruimer wat betreft de NV: ook niet-genoteerde NV die een publiek beroep op het spaarwezen hebben gedaan
  - Comm.VA?
    - Cass. 16 januari 2020: “Deze bepalingen zijn overeenkomstig artikel 657 Wetboek van Vennootschappen van toepassing op de commanditaire vennootschappen op aandelen.”
  - “oneigenlijke” CVBA?

Geviseerde effecten

Geviseerde effecten

- W.Venn.:
  - aandelen (artikel 334 en 340 W.Venn.)
  - aandelen en converteerbare effecten (artikel 636 W.Venn.)
  - aandelen alsmede de in aandelen converteerbare obligaties of warrants die de aandeelhouder bezit (artikel 642 W.Venn.)

Geviseerde effecten

- effecten = *“aandelen, winstbewijzen, en effecten en contractuele rechten die recht geven op de verwerving van dergelijke effecten”* (artikel 2:61, 2°)
- ruime interpretatie: *Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76*
*“De term **effecten** wordt hier **ruim opgevat**. Hij omvat de aandelen, maar ook de stemrechtverlenende effecten, zoals winstbewijzen, in zoverre zij stemrecht hebben, effecten die recht geven op de verwerving van dergelijke effecten, zoals inschrijvingsrechten en converteerbare obligaties, of contractuele rechten die daarop recht geven, zoals obligaties.”*

Geviseerde effecten

- steeds *alle* effecten die de eiser / verweerder aanhoudt
  - gedeeltelijke uitsluiting / uittreding is niet mogelijk
  - ook effecten die de eiser / verweerder tijdens de procedure verwerft

Partijen in de geschillenregeling

Overzicht

- aandeelhouder als eiser / verweerder
- gesplitste eigendom van effecten
- geschillen over eigendomsrechten op effecten
- vennootschap
- andere partijen

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- aandeelhouder = *“iedere titularis van een deel of het geheel van het eigendomsrecht op effecten met uitzondering van het eigendomsrecht dat tot zekerheid dient.”* (artikel 2:61, 1°)
- titularis van een deel of het geheel van het eigendomsrecht = *“iedere titularis van het eigendomsrecht of een deel daarvan. Dit omvat de volle eigendom, de mede-eigendom, het vruchtgebruik en de blote eigendom”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 75)
- met uitzondering van het eigendomsrecht dat tot zekerheid dient : *“Begunstigden van een overdracht van eigendom tot zekerheid en andere houders van zakelijke zekerheidsrechten, zoals pandhoudende schuldeisers, zijn daarentegen geen aandeelhouders als bedoeld in deze bepaling, zelfs wanneer zij krachtens de akte tot vestiging van deze zekerheid het stemrecht kunnen uitoefenen”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76)

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- drempelvereiste ?

- niet voor de vordering tot uittreding: iedere aandeelhouder kan de uittreding vorderen
- wel voor de vordering tot uitsluiting: de vordering kan worden ingesteld door één of meer aandeelhouders die gezamenlijk

BV – artikel 2:63, eerste lid	NV – artikel 2:63, tweede lid
effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van de bestaande effecten	effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van de bestaande effecten
OF	OF
effecten bezitten waaraan 30% van de winstrechten verbonden zijn	aandelen bezitten waarvan de nominale waarde / fractiewaarde 30% van het kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigt

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- drempelvereiste ?

- 30 % van de stemmen
- meervoudig stemrecht (*Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 77*)
- alleen effectieve stemrechten : *“Voor de berekening van de drempel in stemrechten, wordt zowel in de teller als in de noemer van het breukgetal enkel rekening gehouden met effectieve stemrechten, niet met de potentiële stemrechten van de houders van effecten en contractuele rechten die recht geven op de verwerving van aandelen of andere stemrechtverlenende effecten.” (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 77)*
- al dan niet geschorst

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- bij het instellen van de vordering
- op moment van de uitspraak?
  - uitsluiting
  - uittreding

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- op moment van de uitspraak?
  - uitsluiting
    - eisende aandeelhouder
      - vervreemding alle effecten: geen belang meer
      - vervreemding van een deel van zijn effecten waardoor hij de wettelijke participatiedrempel niet meer haalt: uiteenlopende standpunten
        - vergelijking met minderheidsvordering (artikel 5:104, §2 WVV en artikel 7:157, §2 WVV)
        - reden?

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- op moment van de uitspraak?
  - uitsluiting
    - verwerende aandeelhouder:
      - wettelijk vervreemdingsverbod: *“Nadat de dagvaarding is betekend, mag de gedaagde zijn effecten niet vervreemden, noch ze met zakelijke rechten bezwaren, behalve met toestemming van de rechter of van de partijen in het geding. Tegen de beslissing van de rechter staat geen rechtsmiddel open.”* (artikel 2:65)
      - *quid* wanneer de bewuste aandeelhouder uit vrees voor uitsluiting zijn aandelen verkoopt?
        - preventieve bewarende maatregelen door eiser
        - naamleningsconstructie kan doorprikt worden

Aandeelhouder als eiser / verweerder

- op moment van de uitspraak?
  - uittreding
    - eisende aandeelhouder: geen belang meer / vordering zonder voorwerp
    - verwerende aandeelhouder: *“De omstandigheid dat de verweerder tijdens de procedure ophoudt aandeelhouder te zijn, heeft geen invloed op de voortzetting van de procedure, noch op het aanwenden van rechtsmiddelen.”* (artikel 2:68, derde lid)
      - niet in W.Venn.
      - ratio: vermijden dat (lopende) uittredingsprocedure wordt gefrustreerd door overdracht van effecten door verweerder
      - *“Uiteraard is het mogelijk dat deze overdracht tot gevolg heeft dat niet meer is voldaan aan de vereiste van gegronde redenen. Het is evenwel evenzeer denkbaar dat de omstandigheden of gedragingen die de gegronde redenen uitmaken, tot een onomkeerbare situatie hebben geleid, zodat de vordering tot uittreding gegrond blijft, zelfs indien de verweerder inmiddels geen aandeelhouder meer is.”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 81-82)

Gesplitste eigendom van effecten

- W.Venn.

- onzekerheid over vorderingsrechten vruchtgebruiker
  - Voorz. Kh. Bergen 16 maart 2001 (uitsluiting): *“Qu’ainsi, en réservant l’action en exclusion (190ter L.C.S.C.) à un ou plusieurs associés – en effet, en dehors des seuils minimaux prévus par l’article 190ter, le demandeur et le défendeur doivent revêtir, au moment de l’introduction de la demande, la qualité d’actionnaire de la société en question [...] – le législateur de 1995 a implicitement mais certainement écarté l’usufruitier, comme titulaire de l’action.”*
    - vordering tot uitsluiting van ouders (VG) en zoon (BE+VE) tegen andere zoon (BE + VG)
    - vordering ouders = onontvankelijk wegens gebrek aan hoedanigheid
- gedwongen overdracht van stemrecht (artikel 339 W.Venn. en artikel 641 W.Venn.)

Gesplitste eigendom van effecten

- WVV

- ~~– gedwongen overdracht stemrecht (artikel 339 W.Venn. en artikel 641 W.Venn.)~~
- uitsluiting:
  - uitsluiting door een titularis van het eigendomsrecht op effecten
    - *“Indien de vordering wordt ingesteld door een titularis van een deel van het eigendomsrecht op effecten, moeten de overige titularissen van het eigendomsrecht op die effecten mee in de zaak worden betrokken. Indien deze laatsten een vordering tot uitsluiting tegen dezelfde verweerder instellen en deze vordering gegrond wordt verklaard, kan de rechter beslissen dat aan de eisers rechten van dezelfde aard worden toegekend op de effecten van de uitgesloten aandeelhouder als deze die zij op het moment van de inleiding van de vordering op hun eigen effecten bezaten.”* (artikel 2:64, eerste lid)
- ratio: behoud bestaande verhoudingen tussen vruchtgebruiker en blote eigenaar

Gesplitste eigendom van effecten

- WVV

- uitsluiting:

- uitsluiting tegen een titularis van het eigendomsrecht op effecten

- *“Indien de vordering wordt ingesteld tegen een titularis van een deel van het eigendomsrecht op effecten, moeten de overige titularissen van het eigendomsrecht op deze effecten in de zaak worden betrokken.”* (artikel 2:64, tweede lid)
    - *“Er is geen reden om aan de rechter dezelfde bevoegdheid te geven als in het eerste lid, omdat de door de eiser ingeroepen gegronde reden enkel tegen één titularis van het eigendomsrecht (in dit voorbeeld de vruchtgebruiker) wordt ingeroepen en het derhalve onverantwoord zou zijn de andere titularis (hier de blote eigenaar) tot overdracht van zijn rechten te verplichten.”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 78)

Gesplitste eigendom van effecten

- WVV

- uittreding door of tegen een titularis van het eigendomsrecht op effecten

- *“Indien de vordering wordt ingesteld door of tegen een titularis van een deel van het eigendomsrecht op de over te nemen effecten, moeten de overige titularissen van het eigendomsrecht op deze effecten mee in de zaak worden betrokken.”* (artikel 2:68, tweede lid)
  - *“Deze laatste kan dan zijn standpunt bepalen. Hij kan passief blijven, of op zijn beurt een vordering tot uittreding of tot uitsluiting tegen een of meer partijen in het geding instellen. Hij kan echter niet worden verplicht tot overdracht van zijn rechten, noch tot overname van een deel van het eigendomsrecht op de over te dragen effecten van een andere partij, indien er tegen hem geen gegronde reden wordt ingeroepen en gegrond verklaard.”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 78)

Geschillen over eigendomsrechten op effecten

- W.Venn.
  - geen wettelijke bepaling
  - Voorz. Orb. Luik 5 augustus 2019 (bevestigd door Luik 18 november 2020): *“Le président du tribunal de l’entreprise saisi d’une demande d’exclusion est compétent pour trancher les questions relatives à la propriété des actions, lorsque cette propriété est contestée. Le législateur a d’ailleurs expressément confirmé cette pratique antérieure dans le Code des sociétés et des associations (non applicable en l’espèce).”*

Geschillen over eigendomsrechten op effecten

- WVV
  - *“In zoverre dit noodzakelijk is voor de beoordeling van de ontvankelijkheid van de rechtsvordering tot uitsluiting of uittreding kan de voorzitter elk geschil over een deel of het geheel van het eigendomsrecht op de effecten van de partijen beslechten.”* (artikel 2:62, § 2)

Geschillen over eigendomsrechten op effecten

- WVV
  - Antwerpen 7 januari 2021 (uittreding)
    - aandeelhouderschap van eisende aandeelhouder wordt betwist
    - verwerende aandeelhouders houden voor dat eiser vóór de procedure zijn aandelen aan hen verkocht heeft
    - eerste rechter acht het niet bewezen dat de aandelen van de eisende aandeelhouder vóór de procedure zouden zijn overgedragen
      - geen inschrijving overdracht aandelen in aandelenregister
      - stukken in dossier die dateren van na de beweerde aandelenoverdracht en die niet verenigbaar zijn met de beweerde aandelenoverdracht
    - Hof bevestigt en treedt argumentatie eerste rechter bij

Vennootschap

- vennootschap als eiser / verweerder in uitsluiting of uittreding
- vennootschap als volwaardige procespartij
- impact ontbinding / faillissement vennootschap

Vennootschap

- vennootschap als eiser / verweerder in uitsluiting of uittreding
  - uitsluiting
    - “De vordering kan niet worden ingesteld door de **vennootschap** of door haar **dochtervennootschappen**” (artikel 2:64, laatste lid // artikelen 334, laatste lid en 636, laatste lid W.Venn.)
    - ratio
      - bescherming middelen vennootschap + inkoop eigen aandelen
      - “Gevaar bestaat dat participatie door meerderheidsaandeelhouder(s) wordt uitgehouden om uitsluiting te voorkomen.” (Pres. Rb. Haarlem 8 mei 1990, TVVS 1991, 102)
  - uittreding

Vennootschap

- vennootschap als eiser / verweerder in uitsluiting of uittreding

- Gent 4 december 2017

“Allereerst merkte de eerste rechter terecht op dat de vennootschap zelf (...) geen vordering tot uitsluiting (of uittreding) kan instellen om haar eigen aandelen in te kopen (of te verkopen).”

Vennootschap

- vennootschap als volwaardige procespartij
  - W.Venn.
    - *“De vennootschap moet worden gedagvaard om te verschijnen. Indien zulks niet geschiedt, verdaagt de rechter de zaak naar een nabije datum. De vennootschap verwittigt op haar beurt de houders van aandelen op naam.”* (artikelen 335, 340, 637 en 642 W.Venn.)
  - vennootschap = volwaardige procespartij?

Vennootschap

- Gent 16 januari 2017 (gerechtskosten): *“Uit artikel 340, juncto artikel 335, tweede lid W.Venn. volgt dat de vennootschap, omtrent wiens aandelen het gaat, moet worden gedagvaard “om te verschijnen”. Uit het begrip “om te verschijnen” kan geen enkele eenduidige conclusie worden getrokken naar de vraag of dan wel in welke mate de vennootschap als een volwaardige partij moet worden aangezien. Uit artikel 335, tweede lid, W.Venn., dat bepaalt dat, indien de vennootschap niet is gedagvaard, de rechter de zaak verdaagt naar een nabije datum, kan reeds worden besloten dat **de vennootschap geen partij is zoals de andere partijen-aandeelhouders.** Het zijn inderdaad de aandeelhouders die de eigenlijke in rechte bestaande betwistingen voeren. **De vennootschap heeft een passieve rol in dit soort van procedure. Haar aanwezigheid is vereist met het oog op de tegenwerpbaarheid van de uitspraak; de vennootschap moet op de hoogte gesteld worden van het feit dat er tussen haar aandeelhouders een conflict is gerezen met mogelijke gevolgen naar de samenstelling van het aandeelhouderschap toe. De vennootschap heeft in dit soort van procedure een onvoldoende eigen belang om zelf te vorderen. Hoogstens kan de vennootschap een voorkeur uiten voor de ene dan wel de andere partij als aandeelhouder.”***

Vennootschap

- Gent 30 juni 2014
  - m.b.t. de vordering tot aanstelling van een onafhankelijk bestuurder en het opleggen van een vervreemdings- en bezwaringsverbod aan de raad van bestuur m.b.t. de onroerende goederen van de vennootschap
  - *“De vennootschap moet weliswaar in het geding van de geschillenregeling betrokken worden én in het geding betrokken blijven, maar deze betrokkenheid verschaft haar niet de hoedanigheid van partij in het geding tegen wie vorderingen zouden kunnen worden geformuleerd. Die **vennootschap is evenwel geen partij in het geding “in de volle zin en de volle mate”**. Art. 19, tweede lid Ger.W. heeft het ook over de voorlopige regeling van de toestand van de “partijen”. **De vennootschap is in de onderhavige procedure van geschillenregeling geen “partij” in de zin van art. 19, tweede lid Ger.W.**”*

Vennootschap

- vennootschap als volwaardige procespartij
  - WVV
    - *“De vennootschap moet als partij worden gedagvaard om te verschijnen. Indien dit niet gebeurt, verdaagt de rechter de zaak naar een nabije datum. De vennootschap verwittigt op haar beurt de aandeelhouders.” (artikel 2:62, §1, tweede lid)*
    - *“In de rechtspraak bestaat thans onduidelijkheid over de vraag of de vennootschap als een procespartij in de zaak wordt betrokken. Gelet op de verder voorgestelde uitbreiding van de bevoegdheid van de voorzitter tot bepaalde samenhangende vorderingen waarbij de vennootschap partij kan zijn (bijvoorbeeld als begunstigde van een concurrentiebeding) is het wenselijk te preciseren dat zij als een volwaardige procespartij moet worden beschouwd.” (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76)*

Vennootschap

- vennootschap als volwaardige procespartij
  - WVV
    - binnen de grenzen van de materiële bevoegdheid van de Voorzitter
      - standpunt over de vordering tot uitsluiting of uittreding
      - voorlopige maatregelen
      - vordering tot gerechtelijke ontbinding
      - samenhangende geschillen in de zin van artikel 2:62, § 3

Vennootschap

- vennootschap als volwaardige procespartij
  - tegenwerpelijke vonnis
  - verwittiging overige aandeelhouders
  - quid “verschijnen” – probleem vertegenwoordiging van de vennootschap
    - heropening debatten na toekenning vordering tot uitsluiting teneinde te oordelen over de lastens de vennootschap ingestelde vorderingen
      - Voorz. Orb. Luik (afdeling Namen) 29 mei 2020: *“La SRL B.S. est partie à la procédure mais elle n’y est pas valablement représentée en raison du litige qui oppose les parties. Dans la mesure où Nous avons fait droit à l’action en exclusion initiée par A.B. et où nous avons ordonné le transfert immédiat de la propriété des actions, la SRL B.S. pourra être valablement représentée pour la suite de la procédure. Nous réservons donc à statuer quant aux demandes de S.S. contre la société pour permettre à cette dernière de faire valoir son point de vue et de formuler d’éventuelles demandes dans le cadre de la réouverture des débats.”*

Vennootschap

- impact ontbinding / faillissement vennootschap

1) geen geschillenregeling mogelijk / lopende geschillenregeling wordt zonder voorwerp

- ratio?
  - opzet geschillenregeling: duurzame oplossing aandeelhoudersconflict m.o.o. continuïteit van de vennootschap
  - vereiste van gegronde redenen
- zie o.m.: Gent 11 september 2006, Brussel 27 juni 2006, Brussel 20 december 2005, Gent 17 oktober 2005 en Gent 16 juni 2003

Vennootschap

- impact ontbinding / faillissement vennootschap

- Gent 11 september 2006 (uittreding): *“Bij de beoordeling van de “gegronde redenen” als aanleiding tot het veroordelen van de wederpartij tot het overnemen van de aandelen in eigendom van de eisende partij, kan niet voorbijgegaan worden aan wat intussen in de loop van de procedure is geschied. De redenen die de basis vormen om over te gaan tot de veroordeling tot overneming van de aandelen, dienen gegrond te zijn én te blijven tot op de dag van de uiteindelijke beoordeling van de vraag tot overneming. Naar de beoordeling toe van de onderhavige vordering vanwege de geïntimeerde tot gedwongen overneming van haar aandelen, zij er ook overwogen dat dit soort van procedure erop gericht is de gerechtelijke ontbinding te vermijden met het overheersende doel de continuïteit van de vennootschap te behouden. Een en ander veronderstelt uiteraard dat de voortzetting van de activiteiten nog mogelijk is. **Het faillissement van beide betrokken vennootschappen staat vast en is definitief. Aldus behoort het “scenario” van de voortzetting van de activiteiten van de betrokken vennootschappen hoegenaamd niet meer tot de redelijke verwachtingen. Door de faillietverklaringen vervalt elke grond of rechtvaardiging om de ene aandeelhouder te verplichten de aandelen van de andere over te nemen.**”*

Vennootschap

- impact ontbinding / faillissement vennootschap

- Gent 11 september 2006 (vervolg)

*“Bijkomend overweegt het hof ook het volgende. De ratio van de wettelijke regeling tot verplichting tot overneming van aandelen is niet die van de vaststelling van een fout die aanleiding kan geven tot een aansprakelijkheidsprocedure, doch wél die van de vaststelling dat er sprake is van een gedraging van de vennoot-verweerder die – zonder noodzakelijke band met het begrip van de “fout” – zich op die wijze heeft gedragen dat er in redelijkheid niet meer kan gevraagd worden aan de vennoot-eiser nog langer vennoot te blijven. Samen gelezen met de vaststelling dat de faillietverklaring van de respectieve vennootschappen definitief is, zodat de appellante bij de overneming van de aandelen eigenlijk de aandelen zou verwerven van “virtueel gestorven” vennootschappen, **komt het volhouden door de geïntimeerde in haar vordering neer op een aansprakelijkheidsvordering en bijgevolg uiteindelijk op een afwending van de procedure tot gedwongen overneming van aandelen.**”*

Vennootschap

- impact ontbinding / faillissement vennootschap

2) lopende geschillenregeling kan worden verder gezet

- hoofdzakelijk uittredingsprocedures die hun oorzaak vinden in feiten die dateren van voor de datum van het faillissement
- zie o.m.: Antwerpen 23 oktober 2000, Voorz. Kh. Brussel 10 oktober 2006, Voorz. Kh. Hasselt 27 mei 2005 en Voorz. Kh. Hasselt 12 september 1997

Vennootschap

- impact ontbinding / faillissement vennootschap

- Antwerpen 23 oktober 2000 (uittreding): *“Het is dan ook bewezen dat geïntimeerde met opzet en aanhoudend vanaf begin 1996 de belangen van de minderheidsaandeelhouders die appellanten zijn geschaad heeft en hen in de waan gelaten heeft dat nog steeds naar een financiering voor de overname van de aandelen gezocht werd terwijl in realiteit geïntimeerde nooit de bedoeling gehad heeft om deze aandelen over te nemen doch wel om zonder enige vergoeding aan deze minderheidsaandeelhouders te moeten betalen “het belangrijkste immateriële actief van n.v. Lecocq” te verwerven. Door deze gedragingen van geïntimeerde werden appellanten zeker vanaf medio 1996 zodanig in hun belangen geschaad dat in redelijkheid van hen niet meer kon gevraagd worden dat zij nog langer vennoot bleven.”*
- Voorz. Kh. Brussel 10 oktober 2006 (uittreding): *“Overwegende dat dient te worden opgemerkt dat het feit dat de buitengewone algemene vergadering op 12 december 2003 beslist om de vennootschap te vereffenen geen afbreuk doet aan huidige vordering ingesteld op 4 september 2003.”*

Andere partijen

- andere aandeelhouders

- vennootschap verwittigt de aandeelhouders (artikel 2:62, §1, tweede lid)

- uitsluiting

*“De **overdracht gebeurt**, in voorkomend geval, na de uitoefening van de eventuele rechten van voorkoop die in het vonnis worden genoemd, **naar evenredigheid van ieders effectenbezit**, tenzij anders is overeengekomen.”* (artikel 2:67, voorlaatste lid)

- uittreding

*“De **overdracht gebeurt**, in voorkomend geval, na de uitoefening van de eventuele rechten van voorkoop die in het vonnis worden genoemd, **naar evenredigheid van ieders aandelenbezit**, tenzij anders is overeengekomen.”* (artikel 2:69, voorlaatste lid)

Andere partijen

- derden

- schuldeisers, financiers, medecontractanten, werknemers

- Brussel 26 september 2000: *“Que, par ailleurs, l'article 190ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales ne fait nullement obstacle à ce qu'un tiers intervienne volontairement aux côtés de l'associé dont on demande l'exclusion dès lors que ce tiers justifie, comme en l'espèce, d'un intérêt légitime à prendre fait et cause pour cet associé afin de la maintenir dans la société.”*

Procedure

Procedure

- “De in deze titel bedoelde rechtsvorderingen tot uitsluiting of uittreding worden gebracht voor de **voorzitter van de ondernemingsrechtbank van de zetel van de vennootschap, zitting houdend zoals in kort geding.**” (artikel 2:62, §1)
- territoriale bevoegdheid
  - *quid* verschillende vennootschappen?
    - Cass. 13 maart 2015 (C.14.0247)

“Uit het geheel van deze bepalingen volgt dat, wanneer samenhangende vorderingen vallen onder de territoriale bevoegdheid van verschillende Belgische rechtbanken van koophandel de eisende partij kan kiezen om, via eenzelfde inleidende akte, alle vorderingen voor om het even welke van deze rechtbanken te brengen.”

Procedure

- territoriale bevoegdheid
  - *quid* verschillende vennootschappen?
    - Gent 1 maart 2010 (uittreding): “De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde is bevoegd om de vordering te beslechten. Zowel de woonplaatsen van appellant en eerste geïntimeerde als de zetel van de BVBA D.G. is gelegen te A. Alhoewel de zetel van de NV U. gevestigd is te B., is het **om redenen van samenhang (art. 30 Ger.W.) verantwoord deze zaak voor dezelfde rechtbank te brengen overeenkomstig artikel 566 Ger.W.**”

Procedure

- procedure zoals in kort geding
  - finaliteit geschillenregeling
  - zoals in kort geding – niet kort geding
    - Voorz. Orb. Henegouwen (afd. Bergen) 30 oktober 2020: *“La citation mentionnait erronément le président statuant en référé. L’affaire fut donc redistribuée au président statuant comme en référé (...)”*
    - *“Le criminel tient le civil en état”?*
      - principieel wel, maar geen schorsing indien de ingeroepen gegronde redenen los staan van de strafvordering

Procedure

- procedure zoals in kort geding
  - *“Le criminel tient le civil en état”?*
    - Voorz. Orb. Luik 5 augustus 2019: *“L’article 4 du Titre préliminaire du Code de procédure pénale est applicable aux procédures d’exclusions. (...) Attendu, par contre, que lorsqu’il statue “comme en référé”, le juge statue au fond; qu’à défaut pour le législateur d’avoir, à l’instar d’autres procédures “comme en référé”, dérogé à la règle prévue par l’article 4 du Titre préliminaire de procédure pénale, la surséance doit être prononcée si, effectivement, la suite à réserver à la procédure en cession forcée sur le pied de l’article 190ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales est tributaire d’un élément de la décision qui sera rendue sur l’action publique.”*

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter
  - W.Venn.
    - restrictief
    - wel
      - vorderingen tot uittreding en uitsluiting
      - prealabele geschillen over de eigendom van de betrokken effecten
      - voorlopige maatregelen o.g.v. artikel 19, derde lid Ger.W.

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter
  - W.Venn.
    - niet
      - aansprakelijkheidsvorderingen tegen bestuurders (zie o.m. Brussel 27 juni 2006)
      - vordering tot nietigverklaring of uitvoering van een overeenkomst tot overdracht van aandelen (zie o.m. Brussel 18 februari 2002)
      - vordering tot gerechtelijke ontbinding (zie o.m. Voorz. Kh. Gent 27 februari 2001)
      - opzegging samenwerkingsovereenkomst (zie o.m. Voorz. Kh. Tongeren 15 oktober 2002)
      - betaling of overname van een vordering / schuld in rekening courant (Voorz. Kh. Leuven 12 november 2009)

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- *Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76*

“In de §§2 en 3 wordt de bevoegdheid van de voorzitter uitgebreid om hem uit proceseconomische overwegingen in staat te stellen geschillen op te lossen die met de uitsluiting of uittreding verband houden.”

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- uitsluiting / uittreding
- geschillen over het eigendomsrecht indien noodzakelijk voor ontvankelijkheid (artikel 2:62, § 2)
- samenhangende geschillen (artikel 2:62, § 3)
  - over de financiële betrekkingen tussen de partijen en de vennootschap (verbonden vennootschappen / personen)
    - vb.: terugbetaling rekening-courant, lening, zekerheden
  - over niet-concurrentiebedingen

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- samenhangende geschillen (artikel 2:62, § 3): *“In §3 wordt voorgesteld aan de voorzitter bovendien de bevoegdheid te geven om een aantal geschillen te beslechten die verband houden met de beëindiging van het aandeelhouderschap. Om deze bevoegdheid niet verder uit te breiden dan nodig om het beoogde proceseconomisch doel te bereiken, wordt deze uitbreiding van bevoegdheid aan twee voorwaarden onderworpen. In de eerste plaats moet de rechter vaststellen dat het om samenhangende geschillen als bedoeld in artikel 30 van het Gerechtelijk Wetboek gaat. De tweede voorwaarde is dat het geschil tot voorwerp heeft, enerzijds de financiële betrekkingen tussen de partijen en de vennootschap of met haar verbonden vennootschappen of personen (als bedoeld in artikel 11 W.Venn.), zoals bijvoorbeeld leningen, rekeningen-courant en zekerheden en, anderzijds, niet-concurrentiebedingen.”* (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76-77)

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- bewarende maatregelen

- artikel 19, derde lid WVV

- vb.: verbod tot ontslag aandeelhouder als bestuurder, verbod tot doorvoeren kapitaalverhoging, verbod tot ontbinding en vereffening van de vennootschap

- opheffing wettelijk vervreemdings- en bezwaringsverbod verwerende aandeelhouder in uitsluiting (artikel 2:65)

- schorsing van de rechten verbonden aan effecten

- W.Venn.
- niet hernomen in WVV

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- modaliteiten van de overdracht van effecten

- niet-concurrentiebeding (artikel 2:67, vijfde lid en artikel 2:69, vijfde lid)

- Voorzitter kan deel van de prijs koppelen aan de instemming van de uitgesloten of uittredende met een niet-concurrentiebeding of met de verstrenging van een bestaand niet-concurrentiebeding (prijsverhoging)

- Voorzitter kan op verzoek van de uitgesloten of uittredende aandeelhouder een niet-concurrentiebeding opheffen of beperken (al dan niet met prijsverlaging)

- zakelijke en persoonlijke zekerheden (artikel 2:67, zesde lid en 2:69, zesde lid)

- Voorzitter kan de verplichting opleggen om de uitgesloten of uittredende aandeelhouder te (laten) ontheffen van persoonlijke en zakelijke zekerheden gesteld ten voordele van de vennootschap (of tegengarantie opleggen)

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter

- WVV

- gerechtelijke ontbinding (artikel 2:73)

“De voorzitter wordt overigens ook bevoegd voor vorderingen tot ontbinding om wettige redenen (artikel 2:72), waardoor procedurele moeilijkheden kunnen worden voorkomen als in de loop van de procedure blijkt dat een ontbinding meer aangewezen is dan een uitsluiting of uittreding.” (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76)

Procedure

- materiële bevoegdheid Voorzitter
  - WVV
    - niet: aansprakelijkheidsvorderingen
      - *“Aansprakelijkheidsvorderingen, in het bijzonder vorderingen die de aansprakelijkheid van bestuurders of commissarissen tot voorwerp hebben, vallen dus niet onder deze van het gemene procesrecht afwijkende bevoegdheid.” (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76)*
    - MAAR: prijsbepaling (peildatum)

Gegronde redenen

Gegronde redenen – inhoud

- Algemeen
- Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting
- Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

Algemeen

- zowel uitsluiting als uittreding kan slechts gevorderd worden om gegronde redenen

Uitsluiting (artikel 2:63)	Uittreding (artikel 2:68)
<p><i>“Eén of meer aandeelhouders van een besloten vennootschap die gezamenlijk effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van de bestaande effecten, of waaraan 30% van de winstrechten zijn verbonden, kunnen om gegronde redenen in rechte vorderen dat een aandeelhouder zijn effecten aan de eisers overdraagt.</i></p> <p><i>Eén of meer aandeelhouders van een naamloze vennootschap die gezamenlijk effecten bezitten die 30% vertegenwoordigen van de stemmen verbonden aan het geheel van de bestaande effecten, of aandelen waarvan de nominale waarde of de fractiewaarde 30% van het kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigt, kunnen om gegronde redenen in rechte vorderen dat een aandeelhouder zijn effecten aan de eisers overdraagt.”</i></p>	<p><i>“Iedere aandeelhouder kan om gegronde redenen in rechte vorderen dat zijn effecten worden overgenomen door de aandeelhouders op wie deze gegronde redenen betrekking hebben.”</i></p>

Algemeen

- gegronde redenen moeten aangetoond worden in hoofde van aandeelhouder
- gegronde redenen = feitelijke omstandigheid die verantwoordt waarom het bestaande aandeelhouderschap binnen de vennootschap niet langer gehandhaafd kan worden
  - *“De uitsluiting, zoals ook de uittreding geregeld in artikel 190quater, zal op die manier eerder overkomen als de vaststelling van een feitelijke toestand dan als een sanctie, wat overigens beter aansluit bij de verschillende reeds aangehaalde voorbeelden uit de parlementaire voorbereiding van dit artikel.” (Parl.St. Senaat 1993-94, nr. 1086-2, 427)*

Algemeen

- gegronde redenen vereisen geen foutief of onrechtmatig dan wel toerekenbaar gedrag
  - uitsluiting
    - Cass. 9 september 2019: *“De uitsluiting trekt ertoe de geschillen te regelen die de fundamentele belangen van de vennootschap of de continuïteit van de onderneming in gevaar brengen of, meer algemeen, de gevallen van ernstige duurzame onenigheid tussen de vennoten op te lossen. De uitsluiting kan bevolen worden in geval van een voldoende ernstige en duurzame onenigheid tussen de vennoten die het voortbestaan van de vennootschap in gevaar brengt of dreigt te brengen. **De gegronde reden voor de uitsluiting hoeft bijgevolg niet noodzakelijk te bestaan uit een foutief of onrechtmatig gedrag dat aan een van de vennoten kan worden toegerekend.**”*
    - zie ook o.m.: Luik 18 november 2020

Algemeen

- gegronde redenen vereisen geen foutief of onrechtmatig gedrag in hoofde van de verwerende aandeelhouder
  - uittreding
    - Cass. 19 februari 2009: *“Krachtens artikel 642, eerste lid, van het Wetboek van vennootschappen kan iedere aandeelhouder om gegronde redenen voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel zitting houdend zoals in kort geding vorderen dat zijn aandelen alsook de in aandelen converteerbare obligaties of de warrants die hij bezit worden overgenomen door de aandeelhouders op wie de gegronde redenen betrekking hebben. Enerzijds strekt die procedure ertoe de geschillen te regelen die de fundamentele belangen van de vennootschap of de continuïteit van de onderneming in gevaar brengen of, meer algemeen, de gevallen van ernstige onenigheid tussen de vennoten op te lossen. Zij impliceert niet dat de eiser het bewijs van een fout aantoot bij de aandeelhouders tegen wie hij zijn vordering instelt.”*
    - Cass. 16 maart 2009: *“Luidens artikel 340, eerste lid, van het Wetboek van Vennootschappen, kan iedere vennoot om gegronde redenen in rechte vorderen dat zijn aandelen worden overgenomen door de vennoten op wie deze gegronde redenen betrekking hebben. De gegronde redenen moeten van die aard zijn dat van de vennoot die de overname vordert in redelijkheid niet kan verlangd worden dat hij nog langer vennoot blijft. Dit impliceert niet dat steeds een foutieve of onrechtmatige gedraging vereist is die specifiek toerekenbaar is aan de vennoot van wie de overname gevorderd wordt, en waaraan de vennoot die de overname vordert, vreemd is.”*
    - zie ook o.m.: Antwerpen 11 januari 2018, Voorz. Orb. Gent (afd. Brugge) 4 mei 2021, Voorz. Orb. Henegouwen (afd. Bergen) 30 oktober 2020

Algemeen

- gegronde redenen moeten actueel zijn
- feitenrechter apprecieert soeverein of er gegronde redenen aanwezig zijn
  - begrip “gegronde redenen” ingevuld door de rechtspraak
  - kan de Voorzitter een deskundige aanstellen om te oordelen of er gegronde redenen zijn?
  - betere methode: deskundige feitelijke gegevens laten onderzoeken waarna Voorzitter apprecieert of deze voldoende zijn om tot de gegronde redenen te beslissen

Algemeen

- gegronde redenen krijgen een andere invulling naargelang het gaat om een vordering tot uitsluiting of een vordering tot uittreding
  - twee afzonderlijke bepalingen – ook in WVV
  - *“Hij vraagt zich wel af of artikel 190ter en 190quater niet kunnen worden samengevoegd, daar het in beide gevallen vennootschappen betreft waarvan de werking wordt belemmerd door een gebrek aan verstandhouding tussen de vennoten. Een ander lid repliceert dat artikel 190ter de belangen van de vennootschap beschermt en artikel 190quater de belangen van de vennoot.” (Parl.St. Senaat 1993-94, nr. 1082/2, 440)*
  - *“Op de vraag van een lid of men de artikelen 190ter en 190quater toch niet kan harmoniseren of zelfs samenvoegen, wordt geantwoord dat de artikelen twee zeer uiteenlopende hypothesen betreffen.” (Parl.St. Senaat 1993-94, nr. 1086/2, 441)*

Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting

- vrijwaring vennootschapsbelang
  - Cass. 9 september 2019: **“De uitsluiting strekt ertoe de geschillen te regelen die de fundamentele belangen van de vennootschap of de continuïteit van de onderneming in gevaar brengen of, meer algemeen, de gevallen van ernstige en duurzame onenigheid tussen de vennoten op te lossen. De uitsluiting kan worden bevolen in geval van een voldoende ernstige en duurzame onenigheid tussen de vennoten die het voortbestaan van de vennootschap in gevaar brengt of dreigt te brengen.”**
  - Cass. 21 maart 2014: **“Die gegronde redenen moeten van die aard zijn dat het behouden in de vennootschap van de aandeelhouder wiens uitsluiting wordt gevorderd, de fundamentele belangen of de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt.”**

Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting

- vrijwaring vennootschapsbelang

- Luik 18 november 2020: *“C’est la défense des intérêts de la société qui est recherchée dans l’action en exclusion, alors que c’est plutôt la défense des intérêts de l’associé qui importe dans l’action en retrait, l’une n’excluant toutefois pas l’autre. (...) Si par contre, il ne peut être décidé à qui la mésentente est imputable, c’est l’intérêt de la société qui doit primer et doit être exclu l’associé qui est le moins à même d’en assurer la pérennité ou qui présente le moins d’intérêt pour celle-ci ou dont l’absence sera la moins préjudiciable à celle-ci.”*

- gegronde redenen worden restrictiever geïnterpreteerd bij een vordering tot uitsluiting omwille van haar ingrijpender karakter

- Luik 18 november 2020: *“On considère également que les justes motifs doivent être appréciés plus strictement lorsqu’il s’agit d’une action en exclusion, puisqu’elle vise à exproprier un associé, que lorsqu’il s’agit d’une action en retrait, moins attentatoire aux droits des associés.”*

- zie ook o.m.: Luik 23 september 1999

Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting

- schending van de loyaleits- en discretieverplichting betreft een ernstige tekortkoming aan de contractuele verplichtingen jegens de vennootschap die een uitsluiting verantwoordt

- Luik 18 november 2020: *“Ce dernier a sciemment violé ses devoirs de loyauté et de discrétion au mépris des intérêts de M. La gravité de son comportement est telle que la confiance des actionnaires envers Julien, quelle que soit sa qualité (administrateur et actionnaire de M. via C.), est définitivement perdue. Le maintien de Julien et de la société qu’il représente au sein de l’actionnariat de M. est impossible.”*

- onenigheid op bestuursvlak kan gegronde reden zijn indien dit leidt tot een intern conflict tussen de aandeelhouders

- Voorz. Orb. Luik (afd. Namen) 29 mei 2020

Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting

- het instrumentaliseren van het individueel onderzoeks- en controlerecht van een aandeelhouder kan wijzen op een ernstige en duurzame onenigheid die een uitsluiting verantwoordt
  - Luik 18 november 2020: *“Le procédé consistant à noyer le management de M. de courriers et notes diverses demandant réponses et détournant celui-ce de son core-business constitue une instrumentalisation des droits d’actionnaires, révélatrice d’une mésintelligence grave entre les actionnaires et qui porte atteinte aux intérêts de la société. De même, exiger de pouvoir exercer son pouvoir d’investigation et de contrôle, alors que la société est en plein déménagement, doit faire face à une commande exceptionnelle et qu’il n’existe pas de réelle urgence, dénote cette mésintelligence profonde. (...) Ces différents éléments pointés par le premier juge suffisent à démontrer l’existence d’une mésintelligence profonde entre les actionnaires, qui porte gravement préjudice à la société en ce qu’elle doit y consacrer une énergie démesurée, plutôt que de se concentrer sur son redressement et son développement.”*

Gegronde redenen bij een vordering tot uitsluiting

- niet vereist dat de werking van de vennootschapsorganen wordt verlamd of ernstig belemmerd
  - Voorz. Orb. Luik (afd. Namen) 29 mei 2020: *“Le fait que la mésintelligence des actionnaires n’ait, à ce stade, pas induit de blocage au sein des organes sociaux, comme S.S. le prétend, est sans pertinence. Un tel blocage n’est en effet pas nécessaire pour ordonner une exclusion, il suffit que la mésintelligence soit “d’une nature telle que le maintien dans la société de l’actionnaire dont l’exclusion est demandée mette en péril les intérêts fondamentaux ou la continuité de l’entreprise.”*

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- vrijwaring persoonlijk belang eisende aandeelhouder, eerder dan belangen van de vennootschap
  - Antwerpen 11 januari 2018: *“Ten eerste onderlijnt het hof dat het feit dat het vennootschapsbelang door de vordering tot uittreding wordt gediend noch een voorwaarde noch een noodzakelijk gevolg is of moet zijn van de uittreding waarbij aan het vennootschapsbelang slechts een subsidiaire rol toekomt. De toekenning van een vordering tot uittreding vergt ook niet dat het vennootschapsbelang wordt bedreigd.”*
  - Voorz. Orb. Gent (afd. Brugge) 4 mei 2021: **“De vordering tot uittreding dient de belangen van de aandeelhouders te vrijwaren, wanneer deze door gedragingen van andere aandeelhouders in het gedrang komen zodat van hem/haar niet meer in redelijkheid kan worden geëist dat hij/zij nog langer aandeelhouder zou blijven. [...] De eigen belangen van deze aandeelhouder, slachtoffer van de gedragingen van de andere aandeelhouder, staan hierbij centraal. Het particulier belang staat hierbij centraal, het vennootschapsbelang is niet primordiaal.”**

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- de onenigheid tussen de eisende en verwerende aandeelhouders moet niet noodzakelijk betrekking hebben op de vennootschap waarvan de effecten in het geding zijn
  - Cass. 28 november 2011: *“Indien de feiten die als gegronde redenen kunnen worden aangevoerd in de regel verband zullen houden met de vennootschap uit welke de aandeelhouder wenst te treden, is het niet uitgesloten dat ook feiten die geen verband houden met die vennootschap in aanmerking worden genomen.”*
- niet vereist dat de werking van de vennootschapsorganen wordt verlamd of ernstig belemmerd
  - Voorz. Orb. Henegouwen (afd. Bergen) 30 oktober 2020: *“Il n’est pas requis non plus que ces justes motifs paralysent ou entravent gravement le fonctionnement des organes sociaux. Ils doivent cependant rendre une saine collaboration entre associés définitivement impossible.”*

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- schending van rechtmatige verwachtingen volstaat als gegronde reden voor uittreding
  - Antwerpen 11 januari 2018: *“Bij de regeling van 18 maart 2013 was in hoofde van appellant een **vertrouwen gecreëerd dat hij, ondanks zijn mindere participatie in het kapitaal, niettemin op gelijke voet als eerste geïntimeerde deel zou hebben aan het bestuur van de vennootschap** en daarenboven hierdoor een maandelijks inkomen zou verwerven, en hij werd door de hoger opgesomde gebeurtenissen die aan E.H. toe te schrijven zijn in dit rechtmatige vertrouwen beschaamd zonder dat bewezen is dat appellant hiervoor (alleen) aansprakelijk zou zijn ingevolge een schuldig nalaten dan wel foutief handelen als bestuurder of aandeelhouder van R.BVBA. Ofschoon E.H. dit beweert tonen de stukken in hun geheel gelezen niet aan dat de geschetste situatie waardoor S.P. het in 2013 gesloten akkoord 2 jaar later quasi volledig afgebrokkeld zag, alleen aan de gedragingen van S.P. zou toe te schrijven zijn. Zelfs indien E.H. daartoe (onder meer voor het ontslag van S.P. als zaakvoerder, en voor de niet-naleving van art. 10 van de statuten) bepaalde motieven kan hebben gehad die niet strijdig worden geacht met het vennootschapsbelang, staat dat er niet aan in de weg dat **S.P. geraakt werd in zijn rechtmatige verwachting dat E.H. hem zijn beslissingsbevoegdheid niet na amper 2 jaren zou ontnemen wat hem thans grond geeft voor zijn eis tot uittreding**. E.H. zelf heeft de regeling van 2013 aanvaard en stelt dan nu ook ten onrechte op p. 5 van zijn syntheseberoepsbesluiten dat men “zonder een evenwaardige inbreng geen gelijke zeggenschap kan verwerven, hoe zeer men dit ook zou willen. [...] **Het hof besluit dat de schending van de in 2013 gecreëerde rechtmatige verwachtingen van S.P.** samen met het huidige duurzame totale gebrek aan verstandhouding, en de vijandigheden en verzuring tussen de aandeelhouders van aard zijn dat van S.P. die uit R. BVBA wenst te treden, redelijkerwijze niet nog langer kan worden verlangd dat hij vennoot zou blijven.”*

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- doorbreken van het afgesproken evenwicht tussen de aandeelhouders volstaat als gegronde reden tot uittreding, des te meer indien het een 50/50 vennootschap betreft of aandeelhouderschap wordt weerspiegeld in het bestuur
  - Gent 18 mei 2015: *“**Bij het beoordelen van het al dan niet aanwezig zijn van een gegronde reden in de zin van artikel 340 W.Venn. is de delicateit van het evenwicht dat het gevolg is van een 50/50-verdeling van de aandelen, van groot belang.** Niet alleen is het medezaakvoerderschap niet los te zien van het medeaandeelhouderschap, doch in alle doen en laten dienen de respectieve beide zaakvoerders voortdurend oog te hebben voor de broosheid van dat evenwicht en voor de verstandhouding in alle organen van de vennootschap. Een aandeelhouder die 50% van de aandelen heeft en daarenboven één van de twee zaakvoerders is, moet als even belangrijk worden aangezien als de andere aandeelhouder met evenveel aandelen en eveneens één zaakvoerder te worden (sic). Elk moet zich aldus gedragen dat niet de indruk achtergelaten wordt dat de ene voortdurend vliegen wil afvangen van de andere. De ultieme remedie bij een conflict in dergelijke context van een 50/50 verhouding, is de uittreding, omdat dit weinig gewenste verdwijning van de vennootschap kan verhinderen.”*
  - zie ook o.m.: Gent 16 juni 2003, Voorz. Kh. Turnhout 22 november 1996

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- pesterijen en intimidatie ten aanzien van een minderheidsaandeelhouder kunnen gegronde reden tot uittreding uitmaken
  - Voorz. Orb. Henegouwen (afd. Bergen) 30 oktober 2020: *“En revanche, le tribunal est davantage attentif aux attestations produites par Marc. La première, rédigée par Monsieur G., fait état de brimades et harcèlement à l’égard de Marc, bien qu’il soit associé. Il parle de reproduction régulière de réunions au cours desquelles Marc était violemment critiqué par les autres associés. La seconde attestation émane de Madame K. Elle fait également état d’un comportement humiliant et dégradant de Francesco à l’égard de Marc. (...) Ces éléments de preuve suffisent à établir l’existence d’un climat négatif persistant à l’égard de Marc et donc d’une mésintelligence entre associés.”*

Gegronde redenen bij een vordering tot uittreding

- uittreding om louter eigen geldelijke belangen veilig te stellen, kan niet worden toegestaan
  - Voorz. Orb. Gent (afd. Brugge) 4 mei 2021: *“De aanwezigheid van gegronde redenen wordt strikt geïnterpreteerd: de uittreding is niet bedoeld om aan de aandeelhouders de kans te geven om uit de vennootschap te stappen als deze minder goede resultaten geeft of nog omwille van het niet eens zijn met het beleid. [...] Uit de briefwisseling die voorligt, blijkt de werkelijke beweegreden van eisende partij. Zij wenst haar aandelenpakket te verkopen, gelet op het feit dat de vennootschap na 3 jaar nog steeds niet winstgevend is én zij wenst geen bestuurders- of oprichtersaansprakelijkheid op te lopen, dit bij eventueel faillissement. Met andere woorden, de eisende partij wenst het zinkend schip te verlaten.”*
  - zie ook o.m.: Brussel 6 februari 2001, Gent 29 september 2000, Voorz. Kh. Leuven 22 juni 1999, Voorz. Kh. Leuven 28 november 1996

Wederzijdse vorderingen

25 augustus 2022 - De geschillenregeling anno 2022

87

Overzicht

- Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting en uittreding
- Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting
- Wederzijdse vorderingen tot uittreding
- Verhouding met gerechtelijke ontbinding

25 augustus 2022 - De geschillenregeling anno 2022

88

88

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting en uittreding

- hoofd- en tegenvordering tot uitsluiting en uittreding of omgekeerd
- akkoord over de overdracht?

- Antwerpen 7 januari 2021: *“In eerste aanleg hebben X en Y de hoofdvordering tot uittreding van Z beantwoord met een tegenvordering tot uitsluiting. Op grond van deze tegenvordering heeft de eerste rechter geoordeeld dat er geen “animus societatis” meer aanwezig was tussen partijen, op grond waarvan de hoofdvordering gegrond werd verklaard. In het motiverend gedeelte acht de eerste rechter de oorspronkelijke tegenvordering beperkt gegrond, al wordt dit niet nader gespecificeerd en niet hernomen in het beslissende gedeelte. De eerste rechter heeft deskundigenonderzoek bevolen teneinde te worden geadviseerd omtrent de waarde van de aandelen (...), waarbij appellanten en geïntimeerden werden opgelegd om bij te dragen in de provisies in het kader van dit onderzoek, ten belope van 50%.”*

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting en uittreding

- akkoord over de overdracht?

- Antwerpen 22 november 2012: *“Zowel de heer B.P. als de heer D.M. voeren een aantal elementen aan die de gegronde redenen toe te schrijven aan de wederpartij vormen waarop hun vordering tot uittreding / uitsluiting gesteund is. Zo aan de hand van de uiteenzettingen van de beide partijen kan worden vastgesteld dat tussen hen een duurzame en fundamentele onenigheid is ontstaan, levert geen van de partijen het bewijs van aan de wederpartij toe te rekenen gegronde redenen. Het feit dat niet kan worden vastgesteld aan wie de fundamentele onenigheid toe te rekenen is, neemt niet weg dat de heren B.P. en D.M. het erover eens zijn dat er een fundamentele onenigheid is en dat er gegronde redenen zijn die de overdracht door de heer B.P. en de overname door de D.M., van de aandelen die de heer B.P. heeft in Y.S. BVBA, noodzakelijke maken. Deze overdracht en overname worden daarom bevolen.*

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting en uittreding

- akkoord over de overdracht?

- Brussel 24 november 2004: *“Wanneer een aandeelhouder vordert om zijn uittreding mogelijk te maken en hij hiertoe de aandeelhouder aanspreekt die vraagt dat eerstgenoemde de vennootschap zou verlaten, of omgekeerd, is de onenigheid omtrent het aandeelhouderschap feitelijk opgelost. Of een aandeelhouder wordt uitgesloten of mag uittreden, heeft daarenboven geen incidentie op de waardering van de aandelen, althans indien de peildatum hiervoor in de beide hypothesen dezelfde is. Er kan dan worden vastgesteld dat de partijen het eens zijn over de gewenste oplossing.”*

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting

- hoofd- en tegenvordering tot uitsluiting

- Voorzitter dient zich uit te spreken over gegronde redenen: indien de gegronde reden, aangevoerd door één partij, wordt afgewezen en de andere toegekend, is de situatie duidelijk

- *quid* wanneer beide partijen gegronde redenen aantonen?

- indien Voorzitter het bestaan vaststelt van gegronde redenen tot uitsluiting die niet bestaan uit een foutief of onrechtmatig gedrag, beslist de Voorzitter in het belang van de vennootschap: welke partij biedt het meeste garanties voor het voortbestaan van de vennootschap?

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting

- *quid* wanneer beide partijen gegronde redenen aantonen?

- Cass. 9 september 2019 (C.18.0488.N)

“Wanneer een vordering tot uitsluiting wordt beantwoord met een tegenvordering tot uitsluiting en de rechter het bestaan vaststelt van een gegronde reden tot uitsluiting die niet bestaat uit een foutief of onrechtmatig gedrag, dan dient hij na te gaan, in het belang van de vennootschap, welke partij de meeste garanties biedt voor het voortbestaan van de vennootschap.” (zie ook Voorz. Orb. Luik 5 augustus 2019 en Voorz. Orb. Luik 16 april 2019)

Wederzijdse vorderingen tot uitsluiting

- meeste garanties op voortbestaan vennootschap = feitenkwestie
  - betrokkenheid bij de exploitatie van de vennootschap
  - verstandhouding aandeelhouders met personeel
  - specifieke ervaring en (technische) vaardigheden van de aandeelhouder
  - bezitten van diploma's, certificaten en (intellectuele) eigendomsrechten
  - financiële capaciteiten van de aandeelhouders
  - engagement / affectio societatis aandeelhouders

Wederzijdse vorderingen tot uittreding

- hoofd- en tegenvordering tot uittreding
- Voorzitter dient zich uit te spreken over gegronde redenen
- geen enkele aandeelhouder is nog geïnteresseerd in het voortbestaan van de vennootschap
- gerechtelijke ontbinding als alternatief?
  - geen automatisme

Verhouding met de gerechtelijke ontbinding

- W.Venn.: gerechtelijke ontbinding = materiële bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank
- WVV: gerechtelijke ontbinding = materiële bevoegdheid van de voorzitter van de ondernemingsrechtbank, zetelend zoals in kort geding (artikel 2:73)
  - *“De voorzitter wordt overigens ook bevoegd voor vorderingen tot ontbinding om wettige redenen (artikel 2:72), waardoor procedurele moeilijkheden kunnen worden voorkomen als in de loop van de procedure blijkt dat een ontbinding meer aangewezen is dan een uitsluiting of uittreding.” (Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 3119/001, 76)*
- uitsluiting / uittreding vereist bestaan van gegronde redenen
- gerechtelijke ontbinding vereist bestaan van wettige redenen
  - *“Er zijn niet alleen wettige redenen wanneer een aandeelhouder of vennoot zijn verplichtingen in grove mate verzuimt of wanneer een kwaal het hem onmogelijk maakt om ze uit te voeren, maar ook in alle andere gevallen die de normale voortzetting van de zaken van de vennootschap onmogelijk maken, zoals de diepgaande en blijvende onenigheid tussen de aandeelhouders of vennoten.” (artikel 2:73, tweede lid)*

Verhouding met de gerechtelijke ontbinding

- gerechtelijke ontbinding vs. uitsluiting
  - gerechtelijke ontbinding = *ultimissimum remedium*
  - toekenning uitsluitingsvordering geniet voorkeur zelfs indien activiteiten van de vennootschap reeds werden afgebouwd of belangrijke activa werden verkocht
  - Bergen 29 juni 2011: *“Attendu que la dissolution judiciaire ne doit pas être prononcée quand il existe d’autres moyens permettant à la société de reprendre une vie normale. Qu’en cas de naissance de conflits internes, le choix d’une procédure alternative à la dissolution judiciaire s’impose de manière naturelle lorsque le défendeur à une action en dissolution, fût-elle fondée sur l’article 333 de Code des sociétés, introduit en réplique une demande d’exclusion et de rachat des parts sociales de son associé au prix déterminé par le juge, démontrant ainsi sa confiance dans la pérennité des activités de l’entreprise et sa volonté de poursuivre l’object social.”*

Verhouding met de gerechtelijke ontbinding

- gerechtelijke ontbinding vs. uittreding
  - geen enkele aandeelhouder is nog geïnteresseerd in het voortbestaan van de vennootschap
  - gerechtelijke ontbinding = *ultimissimum remedium* maar verzet zich er niet tegen dat de gerechtelijke ontbinding wordt toegekend
  - Brussel 31 mei 2005: *“Het besluit betreffende de vordering tot uittreding luidt dan dat bij gemis aan gegronde redenen ze niet kan worden ingewilligd. Het staat anderzijds vast dat de verhoudingen tussen de twee vennoten sedert einde 1994 onleefbaar zijn geworden. [...] In die omstandigheden kan alleen maar worden vastgesteld dat er geen enkele wil en vermogen meer voorhanden is om het vennootschapscontract verder uit te voeren. Aldus zijn er wettige redenen om tot gerechtelijke ontbinding van [...] te besluiten.”*

Verhouding met de gerechtelijke ontbinding

- gerechtelijke ontbinding vs. uittreding

- Gent 29 september 2000: *“Een inwilliging van de eis kan niet gerechtvaardigd worden uit hoofde van de noodzaak dat de geldelijke belangen van geïntimeerde voor de toekomst moeten worden gevrijwaard. Voor die vrijwaring kan geïntimeerde nog steeds zelf zorgen door in te gaan op de vraag van [...] om de vennootschap te ontbinden.”*

- Voorz. Kh. Dendermonde 7 november 2013: *“De vordering tot gedwongen overname van aandelen in een situatie waar de vennootschap een lege doos geworden is, geen activiteiten meer heeft en elke affectio societatis verdwenen is, zodat er een juridische én economische onmogelijkheid bestaat tot verwezenlijking van het maatschappelijk doel, kan niet impliceren dat de andere vennoot gedwongen wordt deze aandelen over te nemen, c.q. verhinderd zou worden de gerechtelijke ontbinding te vorderen in een situatie waar het voortbestaan van de vennoten geen voordelen meer lijkt op te leveren. Zich verzetten tegen de gerechtelijke ontbinding getuigt in die omstandigheden van een gemis aan contractuele goede trouw.”*

Statutaire en conventionele overdrachtsbeperkingen

Statutaire en conventionele overdrachtsbeperkingen

- moeten nageleefd worden
  - uitsluiting: artikel 2:66, tweede lid
  - uittreding: artikel 2:68, laatste lid
- als de begunstigden in het geding betrokken zijn, kan de Voorzitter
  - zich in de plaats stellen van een partij / derde die is aangeduid om de prijs te bepalen waartegen een voorkooprecht kan worden uitgeoefend
  - zelf de prijs bepalen waartegen het voorkooprecht kan worden uitgeoefend indien de bepalingen met betrekking tot het voorkooprecht tot een kennelijk onredelijke prijs zouden leiden
  - de termijn waarbinnen het voorkooprecht kan worden uitgeoefend verkorten, mits toepassing van een disconto op de prijs
  - de toepassing weigeren van goedkeuringsclausules

Modaliteiten van de overdracht

Modaliteiten van de overdracht – de prijs

- de Voorzitter stelt de prijs vast
- vaak advies van een gerechtsdeskundige
  - in de regel combinatie van substantiële waarde en rendementswaarde
    - correcties
    - weging
- maar niet altijd
  - dossier bevat al waarderingsverslagen
  - waarde van de effecten is symbolisch
- Cass. 16 januari 2020: in de regel going concern waarde – *“Hij kan de aandelen enkel tegen liquidatiewaarde waarderen in geval van verlieslatende ondernemingen zodat er twijfel bestaat over hun voortbestaan.”*

Modaliteiten van de overdracht – de prijs

- flexibilisering van de aan effecten verbonden rechten onder het WVV
- contractuele of statutaire prijsbepalingsmechanismen zijn bindend indien:
  - zij specifiek betrekking hebben op, én
  - niet leiden tot een kennelijk onredelijke prijs
  - indien voorwaarden niet vervuld: feitelijk element in de beoordeling (*Parl.St.* Kamer 2017-2018, 3119/001, 79)
- correcties in functie van omvang / liquiditeit ? (“*décote*” / “*surcote*”) ?
Vandaag doorgaans neen (na een evolutie) – bv. Antwerpen 29 oktober 2020: illiquiditeits*décote* niet aan de orde in het raam van de geschillenregeling
- correcties in functie van financierbaarheid ?

Modaliteiten van de overdracht – de prijs

- peildatum

- W.Venn.: geen indicatie in de wet, veel discussie
- Cass. 20 februari 2015: *“De waarde van de aandelen moet, in beginsel, worden geraamd op het tijdstip waarop de rechter de overdracht ervan beveelt, aangezien het recht op betaling van de prijs van de aandelen ontstaat op het tijdstip van de eigendomsoverdracht. Bij die raming moet de rechter abstractie maken van zowel de omstandigheden die geleid hebben tot de vordering tot overname van de aandelen als van het gedrag van de partijen ten gevolge van de vordering. Dit houdt in dat indien de rechter in concreto vaststelt dat deze omstandigheden of dit gedrag een invloed hebben gehad op de waarde van de aandelen zoals deze vastgesteld wordt op datum van overdracht, hij de invloed hiervan buiten beschouwing dient te laten. Te dien einde is het de rechter ook toegestaan om als peildatum voor de waardering van de prijs een ander tijdstip in aanmerking te nemen.”*
- toepassing: bv. Antwerpen 7 januari 2021 (peildatum teruggeplaatst naar datum waarop de activiteiten de facto werden overgeheveld naar een concurrerende vennootschap), Antwerpen 29 oktober 2020 (geen terugplaatsing van de peildatum omwille van terugvallende resultaten van de vennootschap)

Modaliteiten van de overdracht – de prijs

- peildatum

- WVV: *“De rechter raamt de waarde van de effecten op het tijdstip waarop hij de overdracht ervan beveelt, tenzij dit tot een kennelijk onredelijk resultaat leidt. In dat geval mag hij, met inachtneming van alle relevante omstandigheden, beslissen tot een billijke prijsverhoging of -vermindering.”* (artikel 2:67, derde lid en artikel 2:69, derde lid)
- *Het uitgangspunt blijft dat de waarde van de aandelen in beginsel moet worden geraamd op het tijdstip dat de rechter de eigendomsoverdracht beveelt. De rechter mag hiervan evenwel afwijken indien deze raming, gelet op alle relevante omstandigheden, de gedraging van de partijen daarin begrepen, tot een onredelijk resultaat leidt. In dat geval mag hij, naargelang van de omstandigheden, een billijke prijs bepalen, die hoger of lager ligt dan de waarde van de aandelen op de dag van de uitspraak. De rechter beschikt over deze ruime beoordelingsbevoegdheid zowel in het raam van een procedure tot uitsluiting als van een procedure tot uittreding (...)* (Parl.St. Kamer 2017-2018, 3119/001, 79-80)

Modaliteiten van de overdracht – provisie

- de Voorzitter kan de eigendomsoverdracht bevelen tegen betaling van een provisionele prijs (artikel 2:67, vierde lid en artikel 2:69, vierde lid)
- indien de rechter de eigendomsoverdracht beveelt zonder op te leggen dat de definitieve prijs meteen wordt betaald, kan hij aan de gedaagde een zekerheidstelling voor de nog te betalen overnameprijs opleggen. (artikel 2:67, eerste lid en artikel 2:69, eerste lid)
  - “bijvoorbeeld (...) een pand op de overgedragen effecten” (Parl.St. Kamer, 2017-2018, nr. 3119/001, 78)
    - niet vanzelfsprekend:
      - uitwinning van het pand
      - waardevermindering van de effecten
    - alternatieven:
      - eigendomsvoorbehoud, andere zakelijke of persoonlijke zekerheid
      - derden
      - de vennootschap ?
    - bv. Antwerpen 29 oktober 2020: provisie biedt voldoende zekerheid

Modaliteiten van de overdracht – hoofdelijkheid

- de overnemers zijn hoofdelijk gehouden tot betaling van de prijs (artikel 2:67, laatste lid en artikel 2:69, laatste lid)
  - niet vanzelfsprekend:
    - waarom hoofdelijkheid ?
    - quid als één van de hoofdelijke schuldenaren niet betaalt ?

Modaliteiten van de overdracht – intresten

- het recht op betaling van de prijs ontstaat op het tijdstip van de eigendomsoverdracht (artikel 2:67, eerste lid en artikel 2:69, eerste lid)
  - eigendomsoverdracht tegen betaling van een provisie of de volledige prijs: moratoire intrest vanaf de “due date” (bij voorkeur te bepalen in het vonnis)
  - na eigendomsoverdracht nog verschuldigd saldo: vergoedende intresten kunnen toegekend worden (principe en intrestvoet te bepalen door de Voorzitter, indien gevorderd)
  - niet vóór de eigendomsoverdracht, ook niet indien de peildatum in het verleden ligt (Cass. 3 december 2015)

Modaliteiten van de overdracht – concurrentieverbintenissen

- bij uitsluiting:
  - 1) *“De rechter kan een deel van de prijs koppelen aan de instemming van gedaagden met de naleving van een niet-concurrentiebeding met de vennootschap dat hij voorstelt of met de verstrenging van een bestaand niet-concurrentiebeding.”* (artikel 2:67, lid 5)

“Het is in het kader van de geschillenregeling niet mogelijk om bij afwezigheid van enig niet-concurrentiebeding, aan de vertrekkende aandeelhouder een concurrentieverbod op te leggen.” (Parl.St. 2017-2018, 3119/001, 80)
  - 2) *“Op verzoek van gedaagden kan de rechter hen tevens ontheffen van een bestaand niet-concurrentiebeding, dan wel dergelijk beding beperken, al dan niet gekoppeld aan een vermindering van de prijs.”* (artikel 2:67, lid 5)

Modaliteiten van de overdracht – concurrentieverbintenissen

- wat als de (uitgebreide of beperkte) verbintenis niet nageleefd wordt ?
- concurrentieverbod voor derden ? neen, wel sterkmaking / garantie
- scope – duur, territorium, activiteiten
- timing

Modaliteiten van de overdracht – concurrentieverbintenissen

- uittreding: *mutatis mutandis*

Modaliteiten van de overdracht – opheffing van zekerheden

- de rechter kan aan de eisers/gedaagden de verplichting opleggen om de zakelijke en persoonlijke zekerheden gesteld door de gedaagden/eisers ten voordele van de vennootschap op te heffen of te laten opheffen, of daarvoor een gepaste tegengarantie te geven. (artikel 2:67, zesde lid en artikel 2:69, zesde lid)
- inspanningsverbintenis – indien toestemming van de derde niet wordt bekomen: tegengarantie
- dwangsom – risico's als toestemming van een derde vereist is
- prijscorrectie voorzien als tegengarantie niet toereikend blijkt ?

Modaliteiten van de overdracht – opheffing van zekerheden

- wat als de veroordeelde partij noch het één noch het ander kan ?
- de vennootschap ? (*Parl.St.* Kamer 2017-2018, 3119/001, 80)

Modaliteiten van de overdracht – andere modaliteiten

- prijscorrectie ?
- bv. indien:
  - uittredende/uitgesloten aandeelhouder wordt aangesproken op grond van een zekerheid
  - indien gekend specifiek risico zich realiseert (bv. milieu, fiscale controle, procedure, enz.)

Statutaire uittreding en uitsluiting in de BV (en de CV)

Twee geschillenregelingen voor de prijs van één in de niet-genoteerde BV

- wat?
  - niet-genoteerde BV's kunnen voorzien in een statutaire geschillenregeling (uittreding en/of uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen), onverminderd de toepassing van de wettelijke geschillenregeling
- waarom?
  - vernauwing van de wettelijke specialiteit van de CV
    - professionele vennootschappen worden aangemoedigd voor de BV te kiezen
    - de optionele statutaire geschillenregeling kan die pil verzachten
    - de statutaire geschillenregeling staat echter open voor alle (niet-genoteerde) BV's
  - de ene geschillenregeling is echter de andere niet

Wettelijke vs. statutaire geschillenregeling in de (niet-genoteerde) BV

Wettelijke geschillenregeling

uitsluiting en uittreding, maar...

- dwingend geregeld extern actiemiddel
- tussenkomst Voorz. Orb. zoals in kort geding
- kunnen op elk ogenblik worden gevorderd
- drempelvereiste (30%) voor uitsluiting
- beide vereisen gegronde redenen

- rechter bepaalt de prijs

- prijs wordt betaald door de (gedwongen) overnemende aandeelhouder(s)
- geen statutenwijziging

Statutaire geschillenregeling

uitsluiting en uittreding, maar...

- optioneel intern actiemiddel
- in beginsel geen rechterlijke tussenkomst
- uittreding kan pas m.i.v. derde boekjaar na °
- (versterkte) meerderheid voor uitsluiting
- enkel de uitsluiting vereist wettige redenen of andere in de statuten vermelde redenen
- scheidingsaandeel is bepaald in de statuten of bij gebrek daaraan in de wet*
- scheidingsaandeel wordt betaald door de vennootschap en is onderworpen aan de (dubbele) uitkeringstest
- statutenwijziging (vóór einde boekjaar)

* Wettelijk scheidingsaandeel = inbrengwaarde, met een maximum van de netto-actiefwaarde van de aandelen (art. 5:154, §1, 5° WVV)

Troeven en uitdagingen van de statutaire *uittreding*

Troeven*

makkelijke uitstap:

- geen wettelijke voorwaarden (andere dan temporele beperkingen)
- overnemer gekend (vennootschap)
- scheidingsaandeel bekend (bepaald in statuten of bij *default* in de wet)
  - dwingende en dus rechtszekere betalingsregeling
  - vereist geen conflict
  - geen procedurekosten
  - mogelijk elegant alternatief voor statutaire uitsluiting ("eer aan zichzelf")

* spelen het sterkst voor de uittreder

Uitdagingen

makkelijke uitstap niet fnuiken door:

- ontmoedigende voorwaarden voor uittreding (vb. onredelijk lange opzegtermijn, gegronde redenen...)
- een (onredelijk) laag scheidingsaandeel (waarbij onder omstandigheden de wettelijke *default*-waardering onredelijk laag kan zijn)
- een (te) verregaand niet-concurrentiebeding (en verwante beperkende bedingen)

→ drijft aandeelhouder die wil uittreden in de armen van de gerechtelijke uittreding (of verdergaand)

Troeven en uitdagingen van de statutaire *uitsluiting*

Troeven*

zorgt voor snelle exit:

- gronden zijn bekend en meestal aanvaard: wettige reden en/of in de statuten bepaalde redenen
- democratisch (wet van de – doorgaans versterkte – meerderheid)
- overnemer gekend (vennootschap)
- scheidingsaandeel bekend (bepaald in statuten of bij *default* in de wet)
- geen procedurekosten (mogelijk wel advocatenkosten)

* spelen het sterkst voor de meerderheidsaandeelhouders

Uitdagingen

snelle exit niet fnuiken door:

- te laagdrempelige statutaire redenen tot uitsluiting
- aantasting democratisch gehalte
- een (onredelijk) laag scheidingsaandeel (waarbij onder omstandigheden de wettelijke *default*-waardering onredelijk laag kan zijn)
- een (te) verregaand niet-concurrentiebeding (en verwante beperkende bedingen)

→ Drijft de uit te sluiten of uitgesloten aandeelhouder in de armen van de gerechtelijke uittreding (of verdergaand)

Besluit

25 augustus 2022 - De geschillenregeling anno 2022

121

Dank voor uw aandacht

Dominique De Marez

+32 56 23 51 19

dominique.demarez@eubelius.com

Anouk Vantomme

+32 56 23 51 26

anouk.vantomme@eubelius.com

www.eubelius.com

122